

Eerste Nederlandse vrouwelijke rabbijn 'God wil geen offers,'

Panorama nodigt uit tot nadenken over wat er leeft in de samenleving. Bekende Nederlanders als Anita Witzier, Huub Oosterhuis en Annette Heffels gaan in op vragen over hun werk, levensbeschouwing en opvattingen. In deze Panorama: Elisa Klapheck.

Elisa Klapheck is strijdlustig. De eerste vrouwelijke rabbijn van Nederland streeft naar een sterk jodendom. Joden moeten zich bewust zijn van hun identiteit en daarvoor uitkomen. Weg met de rol van slachtoffer. Daarom kan ze 'helemaal niets' met de Bergrede, waarin je zelfs je linkerwang moet aanbieden.

Elisa gaat me voor in haar Amsterdamse woning. Wie verwacht dat zij met haar positie in een statig grachtenpand woont, waar aankleding en uitstraling op de joodse traditie zijn afgestemd, komt bedrogen uit. Ze huist in een monotone flat, waar de sfeer ook nog eens rommelig aanvoelt omdat de schilder in de weer is. Prominent staan wel zo'n

dikke twaalf delen van de Talmud op de schoorsteenmantel. De omgeving doet er echter niet meer toe als je met Elisa in gesprek bent. Ze lacht veel, kan nogal fel zijn en weet door haar wat filosofische manier van praten je aandacht vast te houden.

Elisa zegt meteen dat ze met de

Bergrede niet veel op heeft. "Het is fout om je linkerwang aan te bieden als je op je rechter wordt geslagen. Het verschil tussen iedere jood en iedere christen is die gedachte van zelfopoffering. Die hebben we niet, integendeel. Die wordt ons opgedrongen door de shoa (de moord op de joden tijdens de Tweede Wereldoorlog, MR), pogroms en antisemitisme, waardoor je in een rol van slachtoffer komt. Het is de projectie van de ander dat we een soort Jezus zouden moeten zijn, die telkens maar weer wordt geofferd. Het mensenoffer is afgeschaft toen Abraham zijn zoon niet mocht offeren. God wil geen offers in welke